

Rottler Ferenc:

MEGNYITÓ

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Országos Elnöksége nevében tisztelettel köszöntöm a TIT XV. Művelődésméleti Nyári Egyeteme valamennyi hallgatóját, akik az ország különböző részeiből érkeztek ide a Dél-Alföld fővárosába, Szegedre.

Köszöntöm azokat az egyetemi oktatókat, kutatókat és népművelőket, akik nyári szabadságukat megszakítva vagy elhalasztva vállalták ezen a nyári egyetemen a tanítást.

Üdvözlöm valamennyi kedves vendégünket, és köszönöm, hogy jelenlétükkel megtisztelték nyitóünnepségünket.

Ezekben a hetekben Magyarországon közel húsz TIT emblémával díszített nyári egyetem nyitotta vagy nyitja meg kapuit külföldi és hazai hallgatók előtt. Előzetes számítások szerint az összes résztvevők - hallgatók, tanárok, szervezők - száma megközelíti a 10 ezer főt. Csak a két szegedi nyári egyetem aktív közreműködője 350 fő lesz. Más társadalmi szervezetek, tudományos társaságok, a MTESZ tagegyesületek nyári akadémiai, szemináriumai megközelítőleg hasonló számban fogadják az érdeklődő szakembereket és laikusokat.

Ezeknek a számoknak az ismeretében úgy érezzük, hogy feleslegesen kongatják a vészharangot azok, akik a művelődésre, illetve a továbbképzésre fordított idő csökkenése miatt keseregnek. Felgyorsult és gazdasági válságokkal szabdalta korunkban is sokan vannak olyanok, akik arra

vágynak, hogy évente legalább egyszer megszakítsák munkájuk szokott támpóját és elinduljanak közelebbre-távolabbra, ismerkedni más tájak és városok lakóival. Ugyanezek az emberek arra is igényt tartanak, hogy a népek, kultúrák befogadásán túl szakmai ismereteiket is gyarapítsák. Az új kutatási eredményekkel való ismerkedésre, az alkalmazás gyakorlati tapasztalatainak összegyűjtésére, szabad véleménycserére és vitára kiválóan alkalmasak a nyári egyetemek.

A magyarországi előzmények éppen 60 esztendőre nyúlnak vissza. 1928-ban az akkor egyik legfiatalabb magyarországi egyetemen - Debrecenben - hirdették meg az első nyári tanfolyamot. "A szünidei tanfolyamok, illetőleg nyári egyetemek célja, az európai egyetemeken régi bevált gyakorlat szerint a nagy szünidő alkalmas részében mindazoknak, akik elméleti ismereteiket valamely szakkörben rendszeresen fejleszteni kívánják és a kultúra egyetemes kérdései iránt érdeklődnek, az egyetemes tudományok jelenlegi állapotáról és a kultúra egyetemes problémáiról a magassabb értelemben vett népszerűsítés formájában tájékoztatást adni."

Mai nyári egyetemeink ars poeticájának is elfogadjuk a fenti gondolatokat. Még akkor is, ha ismerjük mindazokat a kedvezőtlen körülményeket, amelyek a művelődés, az értelmiség továbbképzésének ügyét ma nehezítik.

Számszerűségében megnyugtató a nyári egyetemek, akadémiai, egyéb tudományos ismeretterjesztő rendezvények látogatóinak száma, de az már kevésbé kedvező jelenség, hogy évente ismétlődően mindig ugyanazok jönnek. A különböző szintű tanácsok, intézmények, vállalatok a szinten tartott - ez egyenlő a csökkenéssel - költségvetésükből munkatársaiknak, dolgozóiknak egyre kevesebb nyári ösztön-

díjat tudnak csak adni. A köztudottan szerény jövedelmű tanárok, tanítók és népművelők képtelenek a gyakran igen magas részvételi költségeket saját maguk fedezni. Sokakról tudjuk, hogy nem érdektelenségük, hanem anyagi gondjaik miatt nem tudnak az országon belül egyik városból a másikba menni és ott 8-10 napig tartózkodni. Ugyanakkor az igények nagyobbak is lehetnének. Nyári egyetemeink külföldi hallgatói, látogatói egyre gyakrabban kérdezik, miért nem találkoznak magyar kollégákkal az európai kurzusokon vagy a nyitott egyetemeken? Ezekre a kérdésekre hallgatással, zavart mentegetődzéssel nem lehet válaszolni. Művelődésünk kedvezőtlen jelensége, hogy pedagógusokat és népművelőket intézményesen és nagy számban nem tudunk külföldi tanulmányutakra, nyári egyetemekre juttatni.

A diplomások továbbképzésének ügyét minden illetékes szíven viseli. Nemzetközi összehasonlító adatokból ismerjük, hogy az egyetemen, főiskolán szerzett alapismereteket öt-hét évenként meg kell újítani. Az orvosok, mérnökök, jogászok, közgazdászok továbbképzésének gyakorlata kialakult, elfogadottá vált. A pedagógusok és a népművelők továbbképzése - sokak számára úgy tűnik - a többi diplomás rétegéhez képest rendezetlenebb. A IIT nyári egyetemeinek egy része kimondva-kimondatlanul a továbbképzést szolgálja, és kellő szakmai és szervezeti jobbítások után a művelődési tárca - felhasználva a IIT kulturális szervezői közreműködését - magáénak is tekinthetné, beleilleszthetné továbbképzési rendszerébe ezeket a rendezvényeket. Ezzel párhuzamosan a IIT tevőleges részt vállalhatna a Művelődési Minisztérium és az OPI által szervezett nyári akadémiák és szemináriumok rendezésében, lebonyolításában.

A szegedi nyári egyetemek - pedagógiai és művelődéseméleti - jogosítványok nélkül is vállalják a célt: a szakmai továbbképzés segítségét. Ezek a rendezvények nem

dicsőkedhetnek valutáris bevételekkel, a mai Magyarország külföldre szóló propagandájával, tóparti vagy hegyvidéki üdülési lehetőséggel. Büszkéek lehetnek viszont arra, hogy hozzájárulnak a művelődés innovációjához, az új metodikák elterjesztéséhez, a kutatás és a gyakorlat kapcsolatának erősítéséhez.

Kedves "szünidei hallgatók"!

A XV. Művelődéstudományi Nyári Egyetem 1986. évi témaválasztása nagyon merésznek tekinthető. A társadalmi szerkezet és a beilleszkedési zavarok kutatása Magyarországon viszonylag rövid tudománytörténeti múltra tekinthet vissza. A politikai vezetés a hatvanas évek második felében felismerte, hogy a szocialista társadalom építése megköveteli a döntések megalapozását szolgáló tudományos kutatásokat. Ettől az időtől kezdve számíthatjuk a társadalomra, gazdaságra és részben kultúrára vonatkozó ismeretek tudományos rendszerezését.

A társadalomtudományi kutatások eredményeit az elmúlt években az jellemezte, hogy sikerült eljutniuk a társadalom valóságos folyamatainak felismeréséhez és a jelenségeknek ezen az alapon való értelmezéséhez. A korábban egyes társadalmi rétegekre és csoportokra vonatkozó kutatások tették lehetővé, hogy a társadalom szerkezetére és tudati állapotára - és ezeken belül a különböző negatív jelenségekre és tendenciákra - egy kipróbált és ellenőrzött szintézis álljon rendelkezésre. Az előadások ezeket a felismeréseket fogják tükrözni. A szegedi nyári egyetem újszerű témaválasztásával hozzájárulhat, hogy nemcsak felülről - a politikai döntések szintjéről -, hanem alulról - a mindennapos társadalmi gyakorlat felől - is megismeresse az érdeklődőkkel a mai magyar társadalom szerkezeti és tudati zavarait.

A szocializmus további fejlődésének alapvető kérdése az ifjúság helyzetének jövőbeni alakulása. Ezért lehet üdvözölni a nyári egyetem tematikájának "ifjúság centríkusságát".

Az azonban már korántsem lesz öröndetes, hogy az előadások - számos példával illusztrálva - az ifjúság beilleszkedési, politikai szocializációs zavarairól a különböző szubkultúrák és a súlyos egészségi károsodások terjedéséről fognak szólni. Minden társadalom félti és jó útra igyekszik terelni ifjúságát. A szocialista társadalomnak többszörösen is ez az érdeke, hiszen az új társadalom építésének még csak a kezdeténél tartunk, a befejezés a mai ifjú és az őket követő nemzedékek feladata lesz.

Nem feladatunk Szegednek mint kulturális központnak, mint európai hírű egyetemi városnak a méltatása. Szólnék azonban Szeged és a társadalomtudományok kapcsolatáról. Több mint egy évtizeddel ezelőtt a döntéshozókészítés szakaszában figyeltem azokat az erőfeszítéseket, amelyeket Csongrád megye és Szeged város vezetői tettek egy dél-alföldi társadalomtudományi kutatóintézet létrehozásáért. A központi döntés akkor nemleges volt. A szegedi politikai, tudománypolitikai vezetés ettől nem lett cselekvésképtelen. Más úton kezdte keresni Szeged társadalomtudományi kutatási lehetőségeit. A Szegedi Akadémiai Bizottság korszerű kutatási témákkal ösztönözte az egyetemeken, közgyűjteményekben dolgozó szakembereket. Az egyetemek fejlesztették társadalomtudományi tanszékeiket, fiatalok egész sorát támogatták tudományos fokozatuk megszerzésében.

Szeged rövid idő alatt és látványosságok mellőzésével jelentős társadalomtudományi kutatási centrum lett.

Ma már természetesnek tekintjük, hogy rangos társadalomtudományi rendezvények színhelye Szeged. A társadalomtudományi társaságok, fővárosi kutatóintézetek szívesen fogadják, ha tudományos tanácskozásaiknak Szeged ad otthont. Szerénytelenség nélkül ezek közé sorolhatjuk a pedagógiai és a művelődéstudományi nyári egyetemeket is.

A nyári egyetem hallgatóinak eredményes tanulást, jó előadásokat, sok-sok új ismeretet, a tanároknak érdeklődő és felkészülten vitázó hallgatókat és valamilyenüknek kellemes pihenést kívánok.